

Svatopluk Klimeš: Evropanky

text do katalogu Zdena Kolečková, 2005

Svatopluk Klimeš, vizuální umělec využívající a přizpůsobující si médium kresby, malby a fotografie, se pohybuje mezi žánry, dobovými tendencemi, klasickými i netradičními technologiemi, citacemi i houževnatou snahou po originalitě autorského výrazu. Klimešem zpracovávaná témata mají reálné kořeny, pevné obrysy a intelektuální úrovní diváka podmíněný potenciál. Presentace autorova uměleckého počínu před divákem opravdu nebývá pouze tím, čím se jeví, čím se na první pohled zdá – až explicitně – být. Nejniternější a nejpůvodnější rovina každého Klimešova konceptu totiž spočívá v ekvilibristické kalibraci toho, co naplno sdělit, a toho, co stačí pouze naznačit. Početné a v širokém časovém rozpětí vznikající cykly kreseb, maleb a fotografií tohoto autora mají silný kontextuální charakter. A proto každé jejich exposé bývá i pro diváka-znalce předem naplněno oprávněným očekáváním zcela nového prožitku. Svě, často experimentální práce tento vizuální umělec skládá do jedinečných celků souvisejících s charakterem konkrétní výstavní instituce, jejími prostorovými dispozicemi i odrazem historické či geografické dimenze lokality, ve kterých se výstava právě koná. Presentaci jednotlivých prací Klimeš záměrně a nekompromisně podřizuje celkovému vyznění výstavy. Teprve vyšší nadřazený celek je pro autora relevantním výstupem či poselstvím; příběhem, který vypráví.

Narativní složka výtvarných konceptů Svatopluka Klimeše se projevuje nejen v lineárním uspořádání instalací, popřípadě jakési komponované fuze (prolínání několika vizuálních story-boardů v rámci jednoho výstavního prostoru), ale bývá obsažena i v dalších rovinách procesu vzniku a presentace autorových uměleckých děl. Tyto projekty nejsou výsledkem umělcovy obsedantní a spontánní snahy po vizuálním zobrazení. Naopak, Klimeš je vytváří po zralé úvaze a na základě myšlenkových procesů blízkých vizuální poezii, nebo spíš vizuální próze? Propojenost s beletristickými principy se projevuje například volbou námětu, cizelérskou precizací názvu díla, avizovanou legendou vážící se k zobrazenému motivu, volbou titulu výstavy apod. Samotný motiv má často charakter zhuštěného příběhu, jeho jakési základní stavební jednotky nebo alespoň symbolu, který příběh reprezentuje. Rozvinutím všech nastíněných narativních rovin, jejich uspořádáním v prostoru a čase se návštěvník dobere unikátního záznamu vyprávění. Výstavu Svatopluka Klimeše je totiž možné zhlédnout, ale zároveň si ji přečíst. Tvorba Svatopluka Klimeše by mohla na diváka zprvu působit jako náhodné zrcadlo skutečnosti nastavené chytrým, nadaným šamanem, který bengálským ohněm či butanem propaluje filtrační papír nebo plátno, aby z těchto světelných stop vykresal spolu s černým popelem symptomatické záznamy záblesků reálné situace. Pálí, příkládá, roztírá, tančí a křepčí, ale přitom všem sofistikovaně reflektuje příbuzné tvůrčí přístupy mnoha autorů 20. století. Klimešovy tvůrčí snahy nejsou naivní ani naivistické, můžeme v nich vystopovat dozvuky dadaistických koláží

a objektů Man Raye, Geoga Grosze či Kurta Schwitterse i technologické postupy zaváděné českou fotografickou avantgardou 30. a 40. let, zmnožené o námětovou rovinu pop-artu, stejně jako momenty pozdní moderny (včetně prvků akčního umění) typické pro neoficiální české předlistopadové výtvarné umění, jehož byl Svatopluk Klimeš součástí.

Největší množství tvůrčích přístupů rezonujících s dílem Svatopluka Klimeše však můžeme najít patrně v rámci německé výtvarné scény přelomu 20. a 21. století. Podobnosti v technologické rovině jsou nepřehlédnutelné u obrazů Anselma Kiefera i Jiřího Geoga Dokoupila, v rovině tematické například u koláží a objektů Rosemarie Trockel. Motiv serigrafického rastru, typický pro některé Klimešovy fotografické tisky, se objevuje i u prací Sigmara Polkeho. Analogické prvky v rovině kompoziční i vzdáleně příbuzný způsob vizuálního působení obrazu můžeme dohledat v díle Gerharda Richtera. A konečně důraz kladený na prostorové uspořádání vlastního projektu spolu s vytříbeným citem pro instalaci, charakteristické pro Svatopluka Klimeše, jsou zároveň typickými znaky projektů Hanse Haackeho. Důvodem nalézání naznačených spojnic i možnosti akceptace tvorby Svatopluka Klimeše v rámci evropské výtvarné scény je programová komunikativnost autorových děl. Tento umělec se snaží být vstřícný, někdy až záměrně didaktický, vůči svému publiku. Ostentativní rozpor mezi vizuální sdělností a tematickou mnohoznačností jeho kreseb, maleb i fotografií způsobují metaforickou naléhavost Klimešových příběhů, ve kterých existují lidé, krajiny a místa, nikoliv hranice. V souladu s kladnými globalizačními aspekty se tedy nechme pozvat Marcelou, Serenou, Claudií, Veronikou, Cristine, Martou, Danou, Christelle a Ritou do Evropy.
Zdena Kolečková

English version

Svatopluk Klimeš, a visual artist who uses and adapts the media of drawing, painting and photography, moves among genres, contemporary tendencies, both classical and nontraditional technologies, quotations and a stubborn effort to achieve an original authorial expression. The themes treated by Klimeš have real roots, firm contours and a potential conditioned by the viewer's intellectual level. Each presentation of the author's artistic enterprise before the viewer's eyes is usually not just what it – almost explicitly – seems to be. The most inward and original level of each Klimeš's concept actually consists in an equilibristic calibration of what is to be communicated in full and what is enough to be indicated only.

The numerous cycles of drawings, paintings and photographs by this author created in a broad time interval have a strong contextual character. Therefore, each exposé of them is usually in advance filled with a justified expectation of a completely new experience, even for a familiar viewer. This visual artist composes his works often engendered in an experimental way in non-such units associated with the character of the particular exhibition institution, its spatial layout and a reflection of the historical or geographical dimension of the location where the exhibition is held. Klimeš deliberately and

uncompromisingly subordinates the presentation of individual works to the general result of the exhibition. Only this higher superior unit is the only relevant output or message; a story told by the author.

The narrative component of the visual concepts by Svatopluk Klimeš is shown not only in the linear arrangement of installation in his own exhibitions or in a sort of a composed fugue (crossfading of several visual storyboards within one space), but it is usually included in other levels of the process of origin and presentation of the author's works of art. These projects do not result from the artist's obsessive and spontaneous endeavour to create a visual image. On the contrary, Klimeš creates them after forethought, based on intellectual processes closed to visual poetry, or maybe visual prose? The interconnection with fictional principles can be for instance traced up in the choice of the theme, chasing a precise title of the artwork, a notified legend connected with the displayed motif, in the choice of the exhibition title, etc. The motif itself has often a character of a condensed story, a kind of its building unit, or at least a symbol representing the story. Developing all the sketched narrative levels, arranging them in space and time, a visitor attains a unique record of narration. As Svatopluk Klimeš's exhibition can be viewed, but as well read at the same time. Svatopluk Klimeš's production could first create a feeling in a viewer that it is an accidental mirror of reality set by a clever, talented medicineman who by means of Bengal light or butane burns through filter-paper or canvas to spark symptomatic recordings of real situations flashes out of these light traces, together with black ash. He burns, applies and smears them, he dances and jigs around, but at the same time, he sophisticatedly reflects the related creative attitudes used by many authors of the 20th century. Klimeš's creative efforts are not naive or naivistic; in them, we can trace reverberations of dadaistic collages and objects by Man Ray, George Grosz or Kurt Schwitters, and the technological procedures introduced by Czech photographic avant-garde of the 1930's and 1940's, multiplied by the thematic level of pop-art as well as moments of late modernism (including elements of action art), typical for nonofficial Czech visual arts in the period before November 1989, which Svatopluk Klimeš was part of.

However, perhaps the highest extent of creative attitudes resonating with Svatopluk Klimeš's work can be found in the German art scene at the turn of 20th and 21st centuries. It is impossible not to remark the similarities of technology in pictures by Anselm Kiefer and Jiří Georg Dokoupil; as for the theme, there are similarities in the collages and objects by Rosemarie Trockel, for example. The motif of a serigraphic raster, typical for some Klimeš's photographic prints, occurs in works by Sigmar Polke too. We can discover analogical elements in the composition, and a distant-related way of visual action of a picture in Gerhard Richter's work. And finally, the emphasis put on the spatial arrangement of their own project, together with a refined sense for the installation, characteristic for Svatopluk Klimeš, are at the same time typical attributes of Hans Haacke's projects.

The reason of these suggested links as well as of the possible acceptance of Svatopluk Klimeš's works in terms of the European

artistic scene is a programmatic communicativeness of the author's works. This artist aims to be open, sometimes even purposely didactic, towards his audience. The ostentatious discrepancy between the visual comprehensibility and the thematic ambiguity of his drawings, paintings and photographs implicates the metaphoric urgency of Klimeš's stories, in which there are people, landscapes and places, but not boundaries. So, in accordance with the positive aspects of globalization, let Marcela, Serena, Claudia, Veronika, Cristine, Marta, Dana, Christelle and Rita invite us to Europe.

Zdena Kolečková